

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczym Jana Kochanowskiego
w Kielcach (Polska)
Університет «Petre Andrei» м. Яси (Румунія)
Академічне товариство ім. М. Балудянського
м. Кошице (Словацька Республіка)
Асоціація перспективних досліджень та вищої освіти «Схід-Захід»
Спільний Проект ЄС/ПРООН
«Місцевий розвиток орієнтований на громаду»

*СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ*

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

18-20 травня 2016 року

Частина II

Вінниця 2016

УДК 338:339.98(477)
ББК 65.9(4Укр)

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. – Ч. 2. - 594 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання сталого розвитку суспільства: можливості розвитку місцевих громад; управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства в сучасних умовах; актуальні проблеми менеджменту та фінансові механізми забезпечення розвитку економіки України; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми, тенденції, перспективи розвитку готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні. Висвітлюються питання євроінтеграції України: історичні, соціально-політичні та правові орієнтири; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

УДК 338:339.98(477)
ББК 65.9(4Укр)

Редакційна колегія: Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, д.філос.н., доц.
Відповідальний секретар – **Мартинова Л.Б.**, к.філол.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Бондаренко В.М., д.е.н., проф., **Власенко І.Г.**, д.мед.н., проф., **Денисюк О.М.**, д.е.н., проф., **Іваницька Н.Б.**, д.філол.н., проф., **Левицька І.В.**, д.е.н., проф., **Ліщинська Л.Б.**, д.т.н., проф., **Стопчак М.В.**, д.і.н., проф., **Боковець В.В.**, к.е.н., доц., **Гладій І.О.**, к.е.н., доц., **Даценко Г.В.**, к.е.н., доц., **Іващук О.В.**, к.ф.-м.н., доц., **Киричук А.С.**, к.пед.н., доц., **Ковінько О.М.**, к.е.н., доц., **Ковтун Е.О.**, к.е.н., доц., **Корж Н.В.**, к.е.н., доц., **Поліщук О.А.**, к.е.н., доц., **Сіташ Т.Д.**, к.е.н., доц., **Тернова А.С.**, к.т.н., доц., **Чугу С.Д.**, к.філол.н., доц., **Хачатрян В.В.**, к.е.н., доц.

Друкується за ухвалою Вченої Ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-762-7

Т.А. Дзюба Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ, ЯК ПРІОРИТЕТНА ГАЛУЗЬ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ.....	202
В.В. Завальнюк Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	210
Н.В. Корж, к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЕПТОМОЛОГІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВОГО ТУРИЗМУ..	221
В.М. Криворук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ВПЛИВ ПРЯНИХ ОВОЧІВ НА ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ПИРОГІВ ПОНИЖЕНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЦІННОСТІ.....	227
І.В. Левицька, д.е. н., А.Г. Кізюн, к.геогр.наук. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПРОСТОРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	233
І.О. Мазуркевич, к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КЕЙТЕРИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	246
Н.В. Онищук, к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СТРАТЕГІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ У МЕЖАХ ТУРИСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ.....	252
М.О. Рябенка, к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИМ БІЗНЕСОМ.....	263
Т.В. Семко, к.т.н., А.М. Соломон, к.т.н. Вінницький національний аграрний університет ЩО ТАКЕ ЯКІСТЬ?.....	270

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНІ, СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ

І.П. Бахновська, к.ю.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	279
--	-----

5. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст [Текст]: закон України від 04.03.2004 р. №1580-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. - К., 2004. - №24. - С.332.

6. В Україні легалізують сільський зелений туризм. – http://agroua.net/news/news_12522.html

7. Бучко Ж. Сільський зелений туризм як новітній напрямок у туризмі [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://collectedpapers.com.ua/collected_papers/519_520/festivalnij-turizm-u-sistemi-rekreacijno-turistsko%D1%97-diyalnosti-gricku-andriyesh-yu-p-buchko-zh-i

УДК 338.48

В.В. Завальнюк

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті проведено аналіз економічного стану і фінансових результатів функціонування підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Розглянуто актуальні проблеми розвитку індустрії гостинності. Запропоновано можливі способи підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування готелів та ресторанів.

Ключові слова: *готельно-ресторанний бізнес, господарська діяльність, індустрія гостинності, темп росту, прибуток, рентабельність, дохід від основної діяльності, конкурентоспроможність.*

В усьому світі готельно-ресторанний бізнес є одним з найбільш привабливих для інвесторів, а його рентабельність у розвинутих країнах не буває нижчою за 40%, при цьому досягаючи в «туристичних» зонах відмітки 100%. Щодо України, то на думку спеціалістів, значні потенційні можливості розвитку даної галузі залишаються нереалізованими. Вибагливість клієнтів щодо рівня сервісу зростає, а конкуренція між гравцями та несприятлива економічна ситуація висувують нові вимоги щодо якості та ефективності

функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Саме тому проблеми забезпечення належного рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств готельно-ресторанного бізнесу на основі якісного аналізу умов зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування набувають високої актуальності.

Питанням розвитку готельно-ресторанного бізнесу присвячена увага багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Зокрема, питання щодо конкуренції в сфері готельно-ресторанного бізнесу та державного регулювання діяльності цих підприємств достатньо глибоко досліджені в працях Агафонові Л.Г., Городні Т.А. [1, 2]. Проблема організації діяльності готельних підприємств присвячені роботи Мальської М.П., Круля Г.Я., Медлюка С., Головка О.М., питання постановки менеджменту на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу досліджені в роботах Нечаюк Л.І., Вакуленко Р.Я., Кабушкіна Н.І., Пуцентейло П.Р. Питання стратегічного розвитку туристичних підприємств та управління якістю готельних послуг розглядаються в монографії Т.І. Ткаченко [3]. Але економічні проблеми функціонування ринку готельних та ресторанних послуг досліджені в недостатній мірі.

Метою даного дослідження є проведення аналізу фінансово-господарського стану підприємств сфери готельного та ресторанного бізнесу, дослідження проблем функціонування підприємств в цій сфері, а також викладення авторського бачення щодо можливих шляхів їх вирішення на сучасному етапі.

На сучасному етапі загальна кількість суб'єктів, які займаються готельною діяльністю в Україні налічує біля 2203 підприємств (розраховано за даними Держкомстату України). При цьому, починаючи з 2005 року спостерігається приріст кількості готельних підприємств [3].

Найстрімкіше зростання кількості готельних підприємств спостерігалось в період 2007-2008 років (середні темп приросту складав 12,1%). В періоди спаду ділової активності починаючи з кінця 2008 року темпи приросту кількості готельних підприємств скоротились майже вдвічі і становили в 2009-2011 роках

відповідно 5,6, 2,8 та 1,3%. Починаючи з 2011 року кількість суб'єктів господарювання в сфері готельного та ресторанного бізнесу зросла на 2,2% і становила станом на початок 2012 року 23372 в порівнянні з 2010 роком (22877). Підвищення темпів зростання пояснюється необхідністю забезпечення проведення Євро-2012, однією з основних переваг якого стало кількісне та якісне збільшення номерного фонду країни: лише у приймаючих містах кількість готелів зросла на 114 % у порівнянні з 2010 роком. Приміром, у Львові збільшення відбулося на 66 одиниць, у Києві - на 129, у Донецьку - на 83, у Харкові - на 33. Але все-таки необхідно акцентувати увагу на тому, що за кількістю готелів Україна відстає від розвинених країн Європи: нормою вважають, коли населений пункт забезпечений такою кількістю готельних місць, яка становить 1 % від загальної кількості його населення [4]. Так, за європейськими нормативами у Києві повинно бути щонайменше 20 тис. готельних місць (загальна кількість номерів сьогодні становить 8,7 тис., що вдвічі менше, ніж у Москві, і в 6 разів менше, ніж у Парижі. Кількість готелів в Україні порівняно з туристськими країнами світу незначна. У Великій Британії, наприклад, функціонує близько 260 тис. готелів [5].

Ресторанне господарство на сучасному етапі налічує 21619 тис. об'єктів ресторанного господарства майже на 1,521 млн. місць, [3]. Слід зазначити, що протягом останніх трьох років (з 2012 по 2015рр.) спостерігалася тенденція до скорочення кількості об'єктів ресторанного господарства з 23369 одиниць в 2012 році до 21619 одиниць на кінець 2015 року. При цьому відзначається наявність негативної тенденції щодо зростання темпів скорочення кількості цих об'єктів: якщо в 2012 році мало місце незначне скорочення чисельності закладів ресторанного господарства (лише на 1,9%), то в 2015 році це скорочення досягло 5,7%. В цілому за період з 2012 по 2015 роки кількість об'єктів ресторанного господарства зменшилась на 4%. При цьому більш високими темпами зменшувалась кількість об'єктів ресторанного господарства саме в міських поселеннях.

Саме недостатня насиченість ринку в сфері готельно-ресторанного бізнесу

обумовлює достатньо високі обсяги та темпи інвестиційних вкладень протягом останніх років [7]. Починаючи з 2006 року спостерігається загальна тенденція до зростання обсягів інвестицій в основний капітал готелів та ресторанів: загальний їх обсяг зріс на 3425 млн. грн. Але при цьому слід відзначити нерівномірну тенденцію зміни обсягів інвестиційних вкладень в основний капітал готелів та ресторанів. Це пояснюється кризовими явищами в цій галузі та зниженням ділової активності.

Слід відзначити, що в 2011 році спостерігалася негативна тенденція випередження темпів росту операційних витрат (10,1%) над темпами росту обсягів реалізованих послуг готелями та ресторанами (9,9%). Ця тенденція відповідно створила передумови для формування від'ємних фінансових результатів за підсумками діяльності підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Протягом 2005-2010 року підприємства сфери готельно- ресторанного бізнесу отримували збитки.

Але намітилась позитивна тенденція щодо скорочення їх обсягів в 2014 році на 25% відносно 2012 року. Така ситуація в значній мірі була обумовлена тим, що темпи зростання суми отриманого підприємствами прибутку (64%) значно перевищували темпи зростання від'ємних фінансових результатів (2%). Основною причиною такої ситуації стали позитивні зміни в структурі підприємств: частка збиткових підприємств в 2014 році порівняно з 2012 роком скоротилася майже на 3%, хоча відносно початку аналітичного періоду їх питома вага майже не змінилася.

Це, в свою чергу, вплинуло на підвищення показника рентабельності діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу на 3%, хоча саме значення даного критерію наприкінці аналітичного періоду все ще залишалось від'ємним (-0,1%), що звичайно не може характеризуватись як позитивне явище. Така ситуація є підтвердженням висновку про те, що готельно-ресторанний бізнес в Україні все ще знаходиться на стадії становлення і має значну низку проблем [4].

Основними з цих проблем є наступні:

1. Недосконалість законодавчої бази, яка регулює діяльність підприємств в сфері готельного, ресторанного та туристичного бізнесу. З метою вирішення цієї проблеми необхідно формування пакету законодавчих документів, які мають визначити правові, економічні та організаційні засади створення і подальшого розвитку конкурентних відносин на ринку готельних та ресторанних послуг.

2. Невідповідність матеріально-технічної бази більшості готелів вимогам міжнародних стандартів та недосконалість складу номерного фонду. Саме тому пріоритетним напрямом зміцнення матеріальної бази підприємств на теперішній час є проведення реконструкції, модернізації та будівництва об'єктів туристської сфери за рахунок власних коштів підприємств і за допомогою інвестицій, у тому числі іноземних.

3. Незбалансованість складу та структури наявних готелів за рівнем комфорту, зокрема: надмірно висока частка готелів без категорії. Так, на початок 2014 року з більш ніж 3,7 тис. українських засобів розміщення лише 200 мали офіційну категорію [3]. Така ситуація пояснюється декількома причинами. По-перше, більшість закладів розміщення не відповідає комплексу вимог щодо матеріально-технічної бази, номенклатури та якості послуг. По-друге, ряд готелів здійснюють поточний або капітальний ремонт, реконструкцію або знаходяться на стадії ліквідації. По-третє, нові готелі ще не встигли пройти процедуру категоризації і отримати відповідну категорію. По-четверте, значна кількість готелів перейшла у власність приватних осіб, для яких процедура категоризації є недоступною в зв'язку з неможливістю її фінансування. По-четверте, наявність вад у вітчизняній системі оцінювання готельних підприємств в зв'язку з відсутністю єдиної методології оцінки. Висока частка 1-2-3-зіркового сегменту готелів, що обумовлює зниження потенційно можливого рівня рентабельності всієї галузі, оскільки цей сегмент характеризується низьким рівнем рентабельності (3-15%), що обумовлюється їх низькою привабливістю для інвесторів.

4. Недосконалість функціональної структури підприємств готельного господарства, яка полягає в тому, що занадто високою є частка саме підприємств готельного типу і мізерна частка (лише 2,2%) мотелів, кемпінгів, молодіжних баз, які надзвичайно поширені в інших країнах.

5. Відсутність продуманої цінової політики на деяких готельних і ресторанних підприємствах. Ця проблема несе потенційну загрозу для української туріндустрії в цілому та тих готельних і ресторанних закладів, які професійно та відповідально ведуть свій бізнес відповідно до принципів ділової етики, оскільки дана ситуація сприяє втраті потенційного завантаження та доходів.

6. Низький рівень рентабельності діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу, що обумовлений повною відсутністю або недосконалістю систем управління результативністю їх діяльності. Високий рівень ефективності та конкурентоспроможності даної категорії підприємств обумовлюється, в першу чергу, адекватністю систем та методів управління діяльністю підприємств, які, в свою чергу, впливають на обсяги формування фінансових результатів та ефективність їх функціонування. Саме тому доцільним є запровадження адекватних зовнішнім та внутрішнім умовам функціонування підприємств готельного та ресторанного бізнесу комплексних контролінгових системи управління.

7. Невисокий рівень якості послуг, який в значній мірі обумовлюється проблемами підготовки висококваліфікованого персоналу для готелів та ресторанів. Вирішення цієї проблеми потребує підготовки фахівців для готельного та ресторанного бізнесу в провідних навчальних закладах країни, бажано зі стажуванням за кордоном.

8. Відсутність інфраструктурних елементів ринку готельно-ресторанних послуг-постачальників інформації про стан готельно-ресторанного ринку, яка має стати базою для аналізу зовнішнього середовища. Вирішення цієї проблеми лежить в площині запровадження спеціальних моніторингових систем взаємного інформування учасників даного ринку.

Розглянемо детальніше рентабельність підприємств готельного та ресторанного бізнесу, що є неодмінною складовою у формуванні економічного стану цих підприємств.

Добре відомо, що підприємства ресторанного господарства всі витрати на виробництво готової продукції, її реалізацію та обслуговування споживачів відшкодовують за рахунок своїх доходів. Загальна сума доходів, що отримується підприємством у результаті виробничої та комерційної діяльності, називається прибутком підприємства.

Прибуток і рентабельність – основні якісні показники, що відображають економічну ефективність підприємства, його фінансовий стан, успіхи та можливості у виконанні розробленої програми економічного та соціального розвитку. В умовах ринкової економіки, з переходом готелів на самофінансування, будь-яке підприємство може існувати тільки за умови прибуткової, рентабельної діяльності. Готельне підприємство своїми грошовими ресурсами має забезпечити всю свою експлуатаційну діяльність, розвиток і технічні вдосконалення матеріально-технічної бази, соціальне та матеріальне заохочення працівників.

Зростання прибутку та рентабельність має велике значення не тільки для подальшого розвитку підприємства, галузі, але й усього господарства України тому, що являє собою джерело коштів для формування доходної частини державного (місцевого) бюджету.

Показники прибутку та рентабельності тісно пов'язані з іншими економічними показниками. Наприклад, на їх основі можна розраховувати ефективність використання основних фондів, ефективність праці, потенційну доходність підприємства та ін.

Прибуток підприємств ресторанного господарства складається з доходів від виробничо-торговельної діяльності, доходів від позареалізаційних операцій, інших і доходів, що не плануються.

Ці доходи повинні забезпечити не тільки відшкодування витрат виробництва й обігу, обов'язкових відрахувань, але й отримання необхідного прибутку.

Важливим джерелом основного доходу є доходи від виробничо-торговельної діяльності, що складаються з суми реалізованих торговельних надбавок і націнок ресторанного господарства. Для визначення валового доходу проводиться роздільний розрахунок суми торговельних надбавок і суми націнок виходячи з витрат сировини та товарів у вільних відпускних цінах і встановлених розмірів надбавок і націнок. Крім того, сюди слід включити доходи від додаткових послуг, (попередніх замовлень, доставки продукції за місцем проживання, обслуговуванням банкетів за межами підприємств ресторанного господарства та ін.).

Доходи від позареалізаційних операцій включають:

- дохід, отриманий від пайової участі у створенні та діяльності спільних підприємств на території України та за її межами;
- суму дивідендів, отриманих від акцій та цінних паперів;
- доходи від здачі в оренду основних фондів;
- доходи від переоцінки готової продукції та товарів (крім переоцінки, що проводиться згідно з рішенням уряду);
- доходи від надання комерційного кредиту;
- сума заниженого прибутку (доходу), що виявлена податковою інспекцією під час перевірки річного звіту та деякі інші.

До інших доходів можна віднести: доходи від підсобних господарств, від реалізації обладнання, за операції з тарою, виручка від продажу іноземної валюти та ін.

Доходи, що не плануються свідчать про своєчасне використання підприємствами ресторанного господарства права на заявлення претензій до постачальників і добре поставлену комерційну роботу. До цих доходів належать отримані штрафи, пені, неустойки та інші види санкцій за порушення умов договорів постачання, несвоєчасну оплату рахунків, а також сума торговельних надбавок від реалізації лишків сировини та товарів, що виявлені під час інвентаризації та ін.

На тих підприємствах, де недбало поставлено облік, слабка фінансова дисципліна, не на належному рівні економічна й організаційна діяльність виникають незаплановані втрати. До незапланованих витрат і втрат, що відшкодовуються за рахунок доходів, належать збитки від списання боргів за закінченням строків давності, за недостачами, дебіторською заборгованістю, розтратами, сплачені штрафи, пені й неустойки, втрати товарно-матеріальних цінностей понад норму природних втрат, збитки від операцій з тарою, некомпенсовані збитки від пожеж, аварій, інших надзвичайних подій, викликаних екстремальними ситуаціями.

Найбільшу частину у валовому доході складає дохід від основної діяльності – сума реалізованих торговельних надбавок і націнок. Особливості формування валового доходу в ресторанному господарстві, важливість направлень під час його розподілу визначають необхідність проведення глибокого та всестороннього аналізу цього показника. У процесі аналізу вивчається динаміка валового доходу та його складових (реалізованих торговельних надбавок і реалізованих націнок), виявляється та визначається вплив важливих чинників, що діють на нього [6].

Багатогранна діяльність підприємств готельного господарства обумовлює створення та використання у планово-аналітичній роботі різні значення прибутку: прибуток (збиток) від реалізації послуг; прибуток від реалізації основних фондів та іншого майна; прибуток від іншої діяльності; балансовий (валовий) прибуток; оподаткований прибуток, чистий прибуток (прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства), розподільний прибуток. Відмінність цих понять визначається їх економічним змістом, з одного боку, та положеннями законодавства про оподаткування прибутку підприємства, з другого боку.

Абсолютна сума прибутку не має можливості повною мірою охарактеризувати ефективність роботи підприємства, тому її доповнюють показником рентабельності. Це відносний показник, що відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів. Для повноти аналізу застосовують кілька видів показників рентабельності.

Рівень загальної рентабельності, що відображає (у відсотках) відношення балансового прибутку до суми середньорічної вартості основних фондів і нормованих обігових коштів. Цей показник є найбільш важливим з точки зору визначення економічної ефективності підприємства. У ньому знаходить своє відображення специфіка готельних послуг і можливість отримання прибутку, що прямопропорційно залежить від обсягу та стану основних фондів.

Рівень рентабельності до загального обсягу реалізованих послуг, що визначається як відношення (виражене у відсотках) балансового прибутку до суми реалізованих послуг.

Рівень рентабельності до поточних витрат, що визначається як відношення (виражене у відсотках) балансового прибутку до повної собівартості послуг.

Рівень рентабельності власних і позичених коштів – це виражене у відсотках відношення балансового прибутку до суми власних і позичених коштів. Визначення рентабельності позичених коштів дозволяє дійти висновку про ефективність їх використання та доцільності залучення в подальшому нових кредитів [4].

Отже, підприємство готельного господарства, що спеціалізується на обслуговуванні туристів, являє собою готельний комплекс, що включає готель, ресторан та інші підрозділи. Всі ці підрозділи надають туристам комплекс основних і додаткових послуг. Відокремлений розгляд господарської діяльності готелів і ресторанів, навіть зважаючи на відмінності, досить умовний.

У нашій країні частка додаткових послуг у загальних доходах готелів; незначна й коливається від 1 до 5 відсотків.

Значно впливає на життєздатність підприємств готельного господарства якість послуг, що надаються. Без якісного продукту (послуги) організація обслуговування не здатна досягти своїх головних завдань, ще більш і важливих, ніж навіть прибутковість. Історія багатьох корпорацій є яскравим тому доказом. З метою створення сталості та високої якості обслуговування такі компанії, як «МакДоналдс» і «Маріотт» розробили Заходи щодо Дотримання Стандартів (Standart Operation Procedures — SOP), що дозволяють дотримуватись єдиних вимог до якості послуг на всіх підприємствах цих компаній.

Крім того, є й інші резерви збільшення прибутку, наприклад, удосконалення системи ціноутворення на готельні послуги, активне застосування знижок, що стимулюють притік туристів у міжсезонний період та ін.

Постійний пошук нових шляхів і резервів підвищення рентабельності підприємств є основною умовною діяльністю в період формування ринкової економіки.

Список використаних джерел:

1. Городня Т.А., Щербак А.Ф. Економіка туризму: теорія і практика [Текст]: навч. пос./ Т.А. Городня, А.Ф.Щербак.-К.: Кондор-Видавництво, 2012.-436с.
2. Ткаченко Т.І. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу [Текст] : монографія / Т.І.Ткаченко, С.В. Мельниченко, М.Г. Бойко та ін.; за заг.ред. А.А.Мазаракі. - К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010.- 596 с.
3. Статистичний щорічник України за 2014р [Електроний ресурс]: Держ.служби статистики.- Режим доступу: [www. URL: http://ukrstat.org](http://www.ukrstat.org).
4. Грабовенська С.П. Економічний аналіз готельного господарства та динаміка туристичних потоків в Україну [Текст] / С.П. Гарбовенська/ Науковий вісник Національного лісотехнічного ун-ту.- 2014. – Вип. 22.1. - С.214-221.
5. Актуальні проблеми готельно-ресторанного бізнесу в Україні в умовах підготовки до Євро-2012 [Електроний ресурс] / Белоусова О.С., к.н.держ.упр.Афанас'єва О.С./ Запорізький національний університет.
6. Статистичний бюлетень «Мережа підприємств роздрібної торгівлі та ресторанного господарства» [Електроний ресурс]: Держ.служби статистики.- Режим доступу: [www. URL: http://ukrstat.org](http://www.ukrstat.org).
7. Тенденції розвитку ресторанного бізнесу України. Іванік О.Л. [Електроний ресурс]: Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського.

Наукове видання

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

18-20 травня 2016 року

Частина II

Редактор: Фатєєва Т.Д.
Комп'ютерна верстка: Білоус Т.В.

Підп. до друку 14.05.2016 р. Формат 60x84/16. Папір письм.
Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 34,53. Обл.-вид. арк. 28,01

Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25